స్వధర్మం

ఎఱ్ఱని కంకర దుమ్ము ఎండై మండుతూ లేచింది.

దాహం అంది సుబ్బులు, ఎఱ్ఱని కళ్ళతో మగత నిద్రలో నోరు తెరుచుకుని ఆబగా గాలిని తాగుతోంది చిట్టి. ఇద్దరూ విశాలంగా పడుకున్నారు: ప్రయాణీకులు దిగిపోయి కింద ప్లాట్ ఫారం మీద తచ్చాడుతున్నారు గనక కూర్చున్న బల్ల కాళీ అయింది.

చొక్కా విప్పాడు. లోపలేదో పాకుతుంటే చేత్తో తడుముకున్నాడు. చెమట పురుగు, జేబులో డబ్బా కాగితాలూ కిందపడ్డాయి. రైలు పెట్టెలో తీశాడు. డబ్బు జేబులో పెట్టాడు. ఎఱ్ఱని రైల్వేపాస్ తడిసింది చెమటకి. కిటికీ దగ్గర పట్టుకుని ఆరబెట్టాడు. సిరా కొంచెం అక్షరాలనుంచి వెడల్పుగా పాకింది. అది చెరిగిపోతే మద్రాసు సెంట్రల్‌లో ఏం గొడవపెడతారో! టి.సి చదివాడు. స్పష్టంగానే ఉన్నాయి అక్షరాలు ఫరవాలేదు.

"సుబ్బారాయుడు-బుకింగ్ క్లార్క్-వైఫ్ సుబ్బలక్ష్మి 42-డాటర్ చిట్టి-5" స్పష్టంగానే ఉన్నాయి అక్షరాలు. ఫ్రీపాస్‌కీ పైన దళసరి అక్షరాలలో అచ్చు – సెకండ్ క్లాస్ అంతస్తు పెరిగింది. మూడునుంచి రెండుకి. తనకేకాదు. భారత ప్రజకంతకీ అంతస్తు పెంచేసింది రైల్వే. రెండో తరగతికి.

దాహం-సుబ్బులు ఎండిన ఆత్మ మళ్ళీ అడిగింది.

సీసా చేత పుచ్చుకు దిగాడు.

కుళాయివద్ద గుంపు లెక్కపెట్టాడు. 35 ఆఖరి ఆసామీ యెడలకూడా. కుళాయి కనికరించలేదు. ఎంత నొక్కినా చుక్కరాలకపోవడం చూశాడు. తను 37వ వాడు "ఏడుకొండల" ఎత్తునించి "వాడు" మోహినీ రూపంలో తనముందు వాలి మంచినీళ్ల అమృతం పంచిపెడతాడు. ముందున్న ముప్పయ్యారుగురూ దానవులు. అంచేత మోహిని వాళ్లని అనుగ్రహించలేదు. మంచినీళ్లు, తను దేవత కుళాయికూడా అంగుటిదాకా అర్చుకుపోయింది. దాహంగా 'ఆహా' అంది కుళాయి.

నీళ్ళెక్కడ దొరుకుతాయి?

జంతికలు మసాల వడలు!

"నీళ్ళయ్యా"

"అదిగో ఆడ నుయ్యుంది" – మసాల వడలవాడి చికాకు సమాధానం.

ఓ పర్లాంగుంది నుయ్యి. వెళ్ళొచ్చేదాకా రైలు ఆగుతుందా?

స్టేషన్లో రైల్వే ఉద్యోగులెవరూ లేరు, గడియారం మాత్రం నిక్కచ్చిగా తిరుగుతోంది. దానికింకో పనిలేదు గనుక. మూడు కొట్టేదాకా ఆగాడు. స్టేషన్ పేరు చూశాడు. ఇక్కడ ఆగదే దాదర్. ఆగి గంట దాటిందన్న నిజం అప్పటికి మనసులో పైకి తేలింది. నీళ్ళలో తాబేల్లాగా.

రైల్వే వోళ్ళని వారసగా నిలబెట్టి కాల్చి పారెయ్యాలి – కడుపు కాలిన ఒక భారతీయుడి చేతకాని కసి.

భారతీయుడు తాటాకు చేదతో నీళ్ళుతోడి ఆవేశం చల్లబరుచుకున్నాడు.

సవకలు - అన్నాడు. వెగటంతా పెదవుల్లో కేంద్రీకరించి

నీళ్ళు చేదాడు. తల ముఖం తడుపుకున్నాడు. ఎండలో చల్లదనం సృష్టి మనిషి కిచ్చిన రెండోతరగతి సౌకర్యం. మరో చేద, కడుపు నింపాడు. మరో చేదతో సీసా. సీసాకి దాహం తీరింది. తనకి తీరలేదు. సీసా తాగేసి మరోసారి నింపాడు.

స్టేషన్ ఆవరణలో చిన్న ఇల్లు. గుమ్మంలో నిలబడి ఉన్నాడు స్టేషన్ మాస్టారు. అతని ఎదట ప్రయాణీకులు. అతని కళ్ళల్లో భయం గొంతులో కోపంగా రూపొంది ఎండలా పేలింది.

ఏం చెయ్యమంటారు, ఇంజన్ డ్రైవరు అతని అనుచరులు దిగి వెళ్ళిపోయారు.

నన్నేం చెయ్యమంటారు వర్క్ టు రూల్ సమ్మె. టెలిఫోన్ తీగలు కత్తిరించేశారు.

నన్నేం చెయ్యమంటారు?

నువ్వొచ్చి రైలు నడుపు - ప్రయాణీకుల తరపున శ్రీముఖం,

నాకు చేతకాదే, నన్నేం చెయ్యమంటారు?

తర్కవితర్కాలు వాదోపవాదాలు. స్టేషన్ మాస్టారు ఇంటి కాంపౌండ్ గోడ మీదనించి రెపరెపలాడింది అరిటాకు వేడి సుడిగాలి ఆకుని చీల్చి చెండాడింది. ఏం చెయ్యమంటారు? నన్నేం చెయ్యమంటారు? అసహాయుని ఆర్తి.

ప్రజల అక్కసు అతని చొక్కా చింపేసింది! అతని కళ్ళలో లోతు తెలియని భయం ముక్కు వెంట రక్తం కారి, కాలిన ఎర్ర కంకరలో ఇంకిపోయింది, తడి కంకర ఎర్రగా అతని చేయికంటుకుంది అలవాటుగా చేతిని తెల్ల పంచెమీద ఎర్రగా తుడుచుకుంటూ లేచాడు.

"ఏం చెయ్యమంటారు?"

"మీరు మనుషులు కారూ? ఒంటిగాణ్ణి చేసి కొడతారా?"

తలుపు తెరుచుకుని వేడిగాలి రివటలా వచ్చిన అసహాయుని అర్ధాంగి ఆవేశం కన్నీటితో కలిపి ప్రవహించింది.

"నాన్నా! నాన్నా!"

ముగ్గురు పిల్లల భయం అరిచింది.

మూడేళ్ళ పసివాడు అకస్మాత్తుగా మగవాడయాడు.

"పొండి-పొండి దొంగెదవల్లారా-"

చేతికందిన కంకరరాళ్ళు సవ్యచాచిలా రెండు చేతులా గుంపుమీద విసిరాడు.

గుంపు సిగ్గుపడింది. సరిగా తిట్లైనారాని పసివాడి అభియోగం ముందు తప్పు చెప్పుకున్న ముద్దాయిలా తలవంచుకుని వెనక్కి తగ్గింది.

తను అప్పుడు ధైర్యం చేసి ముందుకు వెళ్లాడు. సాటి రైల్వే ఉద్యోగి సీసాలో చల్లని నీళ్ళు మళ్ళీ కింద పడిపోయిన స్టేషన్ మాస్టర్ మీద జల్లాడు. స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః

చేయూత ఇచ్చి స్టేషన్ మాస్టార్ని లోపలికి తీసికెళ్ళాడు. మంచంమీద పడుకోబెట్టాడు. భర్త ముఖంలోని అశక్త కోపాన్ని చెంగుతో తుడుస్తూ భార్య అడిగింది.

"ఏ వూరు బాబూ?"

భారత భూమిలో ఒక వెనుకబడిన కుగ్రామమని చెపుదామనుకున్నాడు. పీడిత రైల్వే సేవకులలో క్రిందమెట్టుని ఆశ్రయించుకున్న ఒక మానవ కీటకాన్నని చెపుదామనుకున్నాడు.

"వాడి సెక్షన్‌లో... దీ బుకింగ్ క్లార్క్!

"అలాగా బాబూ? సాటి రైల్వే వాళ్ళు గనక..."

చేతిలో మంచినీటి సీసా కంపార్ట్‌మెంటల్ భార్య దాహాన్ని గుర్తు చేసింది. వాలుతున్న సూర్యుడు కసిగా కంట్లో చురుక్కుమన్నాడు. కళ్లలో ఎర్రకంకర నిప్పుసూదులు గుచ్చింది. జోళ్ళేమయాయి? నూతి దగ్గర మళ్ళీ సీసా నింపాడు.

కంపార్ట్‌మెంట్ నీడలోకి వచ్చేసరికి కళ్లు వెలుగుకోసం వెతుక్కున్నాయి. గుడ్డిగా ఆప్యాయంగా, మూసిన కళ్ళు తెరిచి చూశాడు. కిటికీలో జీవసంచలనం లేదు. పెట్టిలోకి ఎక్కాడు. దాహంకూడా మరచిపోయిన భార్య నోరు చీకటిగా తెరుచుకుని ఉంది. ఊపిరాడుతోందా? కొంపదీసి – గొంతులో నీళ్ళుపోశాడు.

రెండు గుటకలు దిగడం చూశాడు, "మద్రాసొచ్చిందా?"

మద్రాసెల్లాగొస్తుంది. మద్రాసొచ్చిందట మద్రాసు

"నాన్నా: ఆకలేత్తోంది."

మసాల వడలు జంతికలు కొనిపెట్టాడు చిట్టికి. సొంత కడుపు స్వార్థంలో గుల్లగా అరిచింది. ఒక మసాలవడ, ఒక జంతికా తిన్నాడు. రైలు పెట్టి కుమ్ములో కాలుతోంది, కిందికి దిగాడు ఎక్కడిదో చల్లగాలి రివట, ఆకుపచ్చగా దూరాన్నున్న చెట్టు పైకొమ్మల్ని ఊపింది. కిందికీ ఎందుకు సాగిరాదు?

ఇంజన్‌దాకా నడిచాడు. లోపలికి చూశాడు. పొట్ట ఎర్రగా కణకణ లాడుతోంది. మంటలేదు. కాస్సేపుంటే ఆ బొగ్గులు కాలిపోతాయి. ఇంజిన్ చచ్చిపోతుంది.

పెళ్ళాం జబ్బు గుర్తుకొచ్చింది. ప్రాణం ఆరిపోతే మనిషి చచ్చిపోతాడు ఇంజన్‌లాగే. సికింద్రాబాద్ రైల్వే ఆసుపత్రిలో కాన్సరేమో అన్నారు. మద్రాసు తీసికెడితే మంచిదన్నారు.

సార్ నా భార్యకి కాన్సరు. మద్రాసు తీసికెళ్ళాలి. డబ్బు – ప్రావిడెంట్‌లోంచి అడ్వాన్సుగా...

ఆపై

సార్, మద్రాసులో చికిత్సకయే ఖర్చులు.

చూస్తాం. మందుల బిల్సుకి ఫరవాలేదు. కన్సల్టేషన్ వగైరా వగైరా అంటే టెక్నికల్ అబ్జక్షనుంటుందేమో చూస్తాం.

వద్దు నాకేం వైద్యం వొద్దు ఫరవాలేదు అదే తగ్గిపోతుంది.

నీ మొహం.

కాదండీ, ఇప్పుడింత ఖర్చు... ఏ వెయ్యో అయిపోతుంది. భారత గృహిణి నిస్వార్థత కచ్చితంగా పలికింది.

నా జబ్బు కుదరాలి ఎంత ఖర్చైనా సరే. మద్రాసు వెళ్ళాలి. నేను చచ్చిపోను బతుకుతాను అనుకుంది ఆశగా ఆమెలోని మనస్సు.

స్వధర్మ శ్రేయం అదే నిర్వహించాలి. నా భార్యను నేను కాపాడుకోవాలి. ఎంతయినా సరే ఎంతవుతుంది మహా? ప్రావిడెంట్ ఫండ్‌లో ఒక వెయ్యి బాకీ పడుతుంది. అది చచ్చినా పూడదు. చావే ఖాయమైతే మద్రాసుదాకా ఎందుకు? ఉన్న ఊర్లో అయితే వెయ్యీ మిగులు, తీరా మద్రాసులో అయితే...

తన ధర్మం తను చెయ్యాలిగదా. నిట్టూర్పులో నిస్పృహ కాదు అసహాయత.

ఈ రైల్వే వాళ్ళకి భలే కొవ్వెక్కింది. సీటికి మాటికీ స్ట్రైకంట, తోలాలిచే వాడు లేక, కోట్లకొద్దీ అన్నం లేక సస్తాఉంటే ఈళ్ళకి పెచ్చు జీతాలు కావాలంట. ఆ ఇంజన్ డ్రైవర్ని మండుతున్న దాని కడుపులో కుక్కాలా? అసలు సర్కారోళ్ళకి బుద్ధిలేదులే స్ట్రైకనగానే వొరసగా నిలబెట్టి కమ్చీపుచ్చుకు సితగ్గొడితే ఇట్టా బరితెగించే వోళ్ళేనా? రేప్పొద్దుగా లగ్నం. మా రెండో వాడికి. ఈ రైలు కదలకపోతే లగ్నం ఆగిపోద్ది. యింతమంది జనాన్ని అవిధిపెట్టి వాళ్ళేం బాగుపడతారంట–

ప్రతీ ప్రయాణికుడి గుండెలోనూ అక్కసు రగులుతోంది. రైల్వే సిబ్బంది మీద.

తనూ ప్రయాణికుడే, భార్యకి గడ్డుజబ్బు. ఇప్పుడే రావాలా ఈ స్ట్రైకు! భార్య కేదన్నా సంభవిస్తే తన గతేమిటి?

స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః కృష్ణ భగవానుడు తనకేం సలహా ఇచ్చేవాడో ఈ పరిస్థితిలో. అబ్బే ఈ రాజకీయ నాయకులను తలదన్నాడు. ప్రయాణికుల బలం ఇప్పుడు హెచ్చు. నువ్వు రైల్వే ఉద్యోగివని తెలిస్తే చితక తంతారు. అంచేత నోరు మూసుకుని ఊరుకో. చేతనైతే నాలుగు తిట్లు వాళ్లతో కలిసి తిట్టు. నీ పెళ్ళాం ప్రమాదస్థితిలో ఉందని సాటి ప్రయాణికునికి తెలిస్తే వాళ్ళ జాలి అవధికి మించి ప్రవహిస్తుంది. వీలైనన్ని సౌకర్యాలు నీకు ఏర్పాటు చేస్తారు... అదుగో, రైల్వే ఉద్యోగిని నా ధర్మం సమ్మెను బలపరచడం – అని అసందర్భంగా వాదించకు. ప్రస్తుతం నువ్వు ప్రయాణికుడివి. సమ్మెవల్ల పీడితుడివి. నీ ధర్మం నేను చెప్పినట్టు చెయ్యడమే. అయినా పిచ్చాడా చేసేదీ నువ్వుకాదు. దానిఫలం అనుభవించేదీ నువ్వు కాదు. పనీ నువ్వు కాదు అసలు నువ్వే నువ్వుకాదు. అన్నీ నేనే అంచేత.

సూర్యుడు దిగులుగా పడమటి అంచుని మునిగిపోతున్నాడు. చల్లబడ్డ ఎర్రని బంతిలాగా, తన ధర్మం నెరవేర్చి వెళ్ళిపోతున్నాడు.

చిట్టి పరిగెత్తుకొచ్చింది అతన్ని వెతుక్కుంటూ... అమ్మ... అంది.

పరిగెత్తాలనుంది కాళ్ళు సమ్మె చేశాయి. రైలు చక్రాలంత బరువుగా ఎక్కడిదా హోరు? తుఫానుకి చెట్ల ఆకులు మెల్లగా ఊగుతూ నవ్వాయి బిడియంగా. కన్నెపిల్ల బుగ్గల్లా రెమ్మలకొసలు ఎర్రబడ్డాయి. ఆరిపోతున్న సూర్యుని ఆఖరి కిరణాలుపడి.

అమ్మ పిలుస్తోంది.

అంతేగదా, తుఫాను హోరు చల్లబడింది. చటుకుని నిశ్శబ్దం. వెనక్కి తిరిగి చూశాడు. ఇంజన్‌లోంచి ముగ్గురు ప్రయాణికులు దిగారు. సాహసించి ఎక్కిన వాళ్ళు.

ఆ బిసలన్నీ మనకేం తెలుస్తాయిరా? ఇంజిన్ కదిలించామనుకో అది ఆపడం తెలీదే.

లైన్ క్లియర్ లేకుండా నడిపితే ప్రమాదం, రైలు పట్టాలు తప్పుతుంది.

మనోడు నీటావిరంతా వొదిలేశాడు. రైలెట్టా నడుత్తాది.

ఓహో ఆ హోరు స్టీమన్నమాట.

కాళ్లు కదిలాయి, హుషారుగా.

భార్య ముఖం మీది చెమటలు తన జేబు రుమాలుతో తుడిచాడు. దాని దుర్వాసనకు ఆమె ముక్కుకోణాలు కాస్త ముడుచుకున్నాయి. పెట్టిలో కడచీకటి. కాని అతని మనస్సు కుదుటపడింది.

గార్డు పెట్టెలో ఉంటుంది మెయిన్ స్విచ్చి.

దీపాలు వెలిగించడానికి తంటాలు పడుతున్న యువకుడు దిగాడు.

తనూ దిగాడు.

గార్డు పెట్టెముందు ఇసకేస్తే రాలకండా జనం.

యువకుడు స్విచ్చికోసం వెతికి వెతికి విరమించుకున్నాడు.

స్టేషన్ మాష్టారు వచ్చాడు. భార్యా పిల్లలతో. వాళ్లే అతని వెంట వచ్చారు. అతనికి ఏ అపాయం వస్తుందోనని స్టేషన్‌లో కిరసనాయిలు దీపాలు వెలిగించాడు. ఏ ప్లాట్‌ఫారం మరీ చీకటయిపోయింది. చీకటంతా నేలమీద పేరుకుని.

తను గార్డు పెట్టెలోకి ఎక్కాడు స్విచ్చి వేశాడు. కొన్ని పెట్లలో లైట్లు టప్పున వెలిగాయి. ప్రయాణీకుల మెచ్చుకోళ్ళు కాలిన వొంటిమీద చల్లగాలి రివటల్లా తగిలాయి అతని చెవులికి.

కిరసనాయిలు దీప స్తంభం కిందగుడ్డ పరుచుకుని మూడుముక్కలాట ఆడుతున్న నలుగురు ప్రయాణికులు రైలు పెట్టి కిటికీలోంచి పడుతున్న వెలుగు చదరంలోకి కింద పరచిన గుడ్డ జరిపి ఆట సాగించారు.

రైలోళ్ళు సమ్మెచేస్తే చావే - ఆత్రంలేని గొంతొకటి అంది.

సావేం ఉంది? ఇంటికా కూకుంటాం మా బామ్మరిది పెళ్లి కెళ్ళక్కర్లే.

ఖర్చు తగ్గద్ది.

అది సరేనయ్యా, గుడ్సులు నడవకపోతే సరుకులు రవాణా ఎట్టాఅవుతియ్? పట్నాల్లో బియ్యం పణద్దార దొరకవ్.

ఎలక్ట్రీ మిల్లుకి బొగ్గా.

యలంట్రీ మిల్లేంట్రోయ్?

అదేరా ఈ దీపాలకి యలంట్రీ సప్లయి సేస్తదే - అది.

అవన్నీ వాళ్ల సమస్యలు. ఆగిపోయిన రైల్లో ప్రమాదస్థితిలో ఉన్న రోగులేం కావాలి? ఆ సంగతి ఎవరికీ అక్కర్లేదు అసలు 8 నించి సమ్మె అన్న సాటిరైలు పనివాళ్లు అకస్మాత్తుగా ముందు ప్రారంభించడం ఏమిటి? బొత్తిగా వేళాకోళమైపోయింది.

మీ కోసం మీ భవిష్యత్తుకోసం మీ న్యాయమైన హక్కులకోసం మీ సబబైన కోర్కెలకోసం – మీరు పోరాడాలి అందరూ సమైక్యం కావాలి.

సమ్మె జయప్రదం కావాలి. ప్రభుత్వం మీ పాదాక్రాంతం కావాలి – నాయకుడి ఉద్ఘాటన.

నాయకుడికేం? ఎన్నైనా చెపుతాడు. ఢిల్లీలో ఏర్ కండిషన్ల గదిలో విస్కీ తాగుతూ ఎన్ని ఉద్ఘాటనలైనా చేస్తారు. విమానంలో ప్రయాణం చేస్తారు. నాయకుడికేం? నా కష్టాలు అతనికి అర్థం కావు. ప్రభుత్వానికీ అర్థం కావు. ప్రజలకంతకన్న అర్థంకావు.

ప్రభుత్వానికి ప్రజలు శత్రువులు. ప్రజలకు కార్మికులు శత్రువులు. కార్మికులకు ప్రభుత్వం శత్రువు. భార్య భర్తకు శత్రువు. ఇద్దరికీ బిడ్డలు శత్రువులు. మనిషికి బ్రతుకు శత్రువు.

రైలు పెట్టెలో దీపాలు క్రమంగా సన్నగిలిపోయాయి. బాటరీలలో శక్తి అయిపోతోంది.

ప్లాట్‌ఫారం చివర పెద్ద సమావేశం. ఒక కుర్ర ప్రయాణీకుడు రెచ్చగొడుతున్నాడు, ప్రయాణికుల్ని.

రైలు తగలబెట్టెయాలి. ప్రభుత్వానికి బుద్ధి చెప్పాలి. రైల్వే కార్మికుల జులుం నశించాలి...

నిజంగా తగలబెడతారా? ఇంతమంది ప్రయాణీకులకి కూర్చోడానికి చోటుండదే, అయినా రైలు తగలబెడితే ఏం లాభం? ప్రయాణికులు రైలు నడవాలని కోరుకోడం సహజం – రైలు తగలబెట్టాలట! అత్తమీద కోపం దుత్తమీద–

చీకటి; లోకం అంచులన్నీ కరిగి చిక్కటిముద్దగా పేరుకుపోయాయి. స్టేషన్లో కిరసనాయిలు దీపాలు చీకటిని సన్నగా పరచడానికి ప్రయత్నిస్తున్నాయి. వెలుగులేని కోలాహలం వెయ్యి గొంతుల నీడ, ఫస్టుక్లాసు కంపార్ట్‌మెంట్ తలుపు పగిలింది.

అదుగో గార్డు దొంగగాడిదా కొ–ఫస్టుక్లాసులో పడుకొని నిద్రపోతున్నాడు. కొట్టు తన్ను. ఆగండి. పెట్టెలో అడుగు పెడితే కాల్చేస్తా? ఏమిటీ దౌర్జన్యం! నేను ప్రయాణికుణ్ణే నేను త్రివేండ్రం చేరుకోవాలి ఏం చేస్తాం? గార్డు ఏం చేస్తాడు?

నైట్ డ్రస్‌లో ఉన్న ఆసామీ చేతిలో నల్లని పిస్టల్ చీకట్లో మెరిసింది. జనం వాదం. ఆసామీ హేతుబద్ధమైన తర్కం – పిస్టల్ అధిక సంఖ్యాకులకూ అల్ప సంఖ్యాకులకూ మధ్య ప్రతిష్టంభన తీసుకొచ్చింది. ఫస్టుక్లాసులో ఏడుగురే – నైట్‌వేర్‌లో ఉన్న ఆసామీ, గార్డుతో కలిపి ప్లాట్ ఫారంమీద లెక్కలేని తలలు పిస్టల్‌మీద భయకోపాలను గొంతెత్తి ప్రదర్శించాయి. ఈ ప్రతిష్టంభనకు పర్యవసానం లేదని ఆ తలలకూ తెలుసు పరిష్కారం లేదనికూడా.

స్టేషన్ బయట దీపాల కళ్లతో దారి వెతుక్కుంటూ లారీవచ్చి ఆగింది. బిలబిల దిగారు ఒక్క ఏభైమంది. రైల్వే కార్మికులు తన ఆప్తులు. తనవారి పక్షం తన న్యాయమైన హక్కులకోసం వారు పోరాడుతున్నారు. లారీలోంచి పెద్ద బుట్టలు దింపారు. పెరుగు అన్నం పొట్లాలున్నాయి. బుట్టల్లో వరసగాచి ప్రయాణికులకు పంచిపెట్టారు.

సోదరులారా! మీకు కలిగిన ఇబ్బందికి మేమెంతో విచారిస్తున్నాం.

ఈ గుడ్డి ప్రభుత్వానికి కళ్లు తెరిపించడానికి మేమీపని చెయ్యక తప్పిందికాదు. ఈ ఒక్కరాత్రి ఓపికపట్టండి. మా నాయకుణ్ణి ప్రభుత్వం విడుదల చెయ్యగానే–

పెరుగన్నం తిన్న విశ్వాసం. కొందరు ప్రయాణికుల ఆవేశం చల్లబడింది. తను అరిచాడు.

నా పెళ్ళాం చావు బతుకులమీదుంది. ఆమె కేమన్నా ప్రమాదిస్తే ఎవరు బాధ్యులు? ఇక్కడ ఆమెనుచూసే వారెవరు!

బ్రదర్ మీకీ ఇబ్బంది కలిగినందుకు ఎంతో విచారిస్తున్నాం.

రైలు నడుపుతారా? లేదా?

ఆరుగంటలు సాగిందిగా సమ్మె ఇక చాలు.

ఇంజన్ డ్రైవరు! రా. ఎక్కు ఎక్కుతావా లేదా?

సోదరులారా మా మనవి...

మా మనవి ఎవరితో చెప్పుకోమంటా?

పెరుగన్నం తిన్న విశ్వాసంతో ఆవేశం కిందపడి చితికిపోయింది. తన పెట్టివేపు నడిచాడు. లోపలికి ఎక్కాడు చిట్టీ కిటికీలోంచి చీకట్లోకి చూస్తోంది?

అమ్మ తిందా పెరుగన్నం?

లేదు. తినలేదు.

ఏవేఁ... ఏ-ఏమేవు...

కుడిపాదు చెయ్యి కర్రలా కిందికి వాలలేకపోయింది. ముఖంమీద చెయ్యేశాడు. గడ్డకట్టిన చల్లదనం విద్యుత్తులా తగిలింది. తనలో రైల్లు కళ్లలో చీకటి లుంగలు చుట్టుకుంది. తూలిపడిపోయి పడబోయి తలుపు పట్టుకున్నాడు. ఇంక ప్రయాణం ఆఖరయిపోయింది. తుది మజిలీ చేరుకుంది. ఫ్లాట్‌ఫారం మీదికి దిగాడు.

చిట్టికళ్లు ప్రాణంతో మెరిసాయి కిటికీలో, చావుకీ నిద్రకీ తేడా తెలియని అమాయకత్వంతో.

ఎటో తెలీకండా నడిచాడు.

ఫస్టుక్లాసు కిటికీలోంచి నైట్‌వేర్‌లో ఉన్న ఆసామి కనిపించాడు.

హలో గార్డు, ఫిష్ ఫ్రై కొన్నాడు. ఫలానా స్టేషన్లో రుచి చూడండి.

థాంక్స్

ప్లేట్ దానికింద బుట్టలో ఉంది.

ఫిష్ – ప్లేట్.

ఇంజిన్ దగ్గర ప్రయాణికులు ఎదురు తిరిగారు. పెరుగన్నం విశ్వాసం చీకట్లో కలిసిపోయింది. ఇంజిన్ డ్రైవర్ని పట్టుకున్నారు నలుగురు.

రైలు నడుపుతావా. ఇంజిన్ పొయ్యిలో కుక్కమన్నావా? – జనం శ్రీముఖం.

సోదరులారా! పెరుగన్నం పంచిన ఆసామి ఆర్తి.

కేకలు–చీకటి లుంగలు చుట్టుకుని గింగురు మంటోంది. ఇంజన్ డ్రైవరు కళ్ళు భయంతో వెలిగాయి. ప్రాణభయంతో ఇంజిన్‌లోకి ఎక్కాడు. ఇద్దరు అనుచరులు ఎక్కారు. ఇంజిన్ పొయ్యిలో బొగ్గు వేశారు.

ఆవేశం కట్టలు త్రెంచుకుంది. స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః అరిచారు

ప్రాణాలు పోయినా సరే, మన హక్కులకోసం మనం పోరాడాలి.

ఫిష్ ప్లేట్ గుర్తుకొచ్చింది.

రండి రైలు నడవడానికి వీల్లేదు మన న్యాయమైన కోరికలు ప్రభుత్వం తీర్చేవరకూ ఈ రైలు నడవడానికి వీల్లేదు రండి.

రైలు కట్ట వెంట ఒంటరిగా ముందుకు నడిచాడు. అతని ఆవేశం రైల్వే పనివాళ్ళు ఉత్సాహం రేకెత్తింది. ఇంకా తేరుకోని ప్రయాణికుల్ని ఇంజిన్ ప్రక్క చీకట్లో వొదిలేసి ముందుకి కదిలాడు. షిఫ్ ప్లేట్లు మాయమైపోయాయి. రెండు రైలు పట్టాలు కట్ట పక్కకి దొర్లిపోయాయి. రైలు ఇంక కదలదు. అదిసచ్చిన శవం.

స్వధర్మో నిధనం శ్రేయః

(తరుణ : ఆగస్టు 1974)